

Стефанија Лешкова – Зеленковска
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Педагошки факултет „Св. Климент
Охридски“
Република Македонија

Аида Ислам

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Педагошки факултет „Св. Климент
Охридски“
Република Македонија

МОДЕЛИ ЗА МУЗИЧКО ЕДУЦИРАЊЕ ВО ТРЕТО ДОБА – ИЗУЧУВАЊЕ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Апстракт

Еден сегмент од перманентното образование претставува учењето во трето доба кое во последниве децении е актуелна практика и се применува во развиените земји. Од областите кои се податливи за изучување е и музиката која се реализира преку базичните форми на музичкото изразување: свирење музички инструменти и пеење. Поради придобивките од овој вид едукација во некои земји се воведени посебни оддели во рамките на високообразовните музички како и педагошки институции. Во последниве години перманентното образование како дел од постулатите на Болоњската декларација, станува сè поактуелна тема во образовниот систем во Р. Македонија. Целта на нашиот текст е да го поттикнеме интересот за отпочнување на една ваква активност преку претставување модели за музичко едуцирање во трето доба, конкретно за изучување музички инструменти со клавиши. Предвидените модели се состојат од три едукативни нивоа во зависност од степенот на музичкото предзнаење: базичен, среден и напреден. Изучувањето би се одвивало преку индивидуална настава во групи од пет до седум студенти. За секоја група во почетокот на едукацијата, се предвидува различен репертоар, но можноста за ансамблово музицирање на сите групи подразбира подготовка на заедничка програма за јавен настап. Едукативната содржина на моделите вклучува и транскрипции на популарни оркестарски дела во кои се комбинираат на различните регистри на инструментите би се постигнала впечатлива изведба. Со тоа ќе се стимулира самодовербата и колективната одговорност во чинот на музичкото изразување, бидејќи се многу важни психолошки чинители за конзистентно и доследно спроведување на целокупната програма. Оттука, овие модели имаат повеќекратно значење како за поединецот, така и за општеството преку: конструктивно исполнување на слободното време,

– 215 –

ВОСПИТАНИЕТО И ОБРАЗОВАНИЕТО МЕЃУ ТРАДИЦИОНАЛНОТО И СОВРЕМЕНОТО подобрување на психофизичките способности на целната група, зголемување на музички едуцирана публика,.

Клучни зборови: *трето до ба, музичко едуцирање, изучување музички инструменти, сви рење клавишни инструменти*

Вовед

Образованието во текот на целиот живот или перманентното образование претставува еден од приоритетите на општеството, а особено на високообразовните институции во светот, во последно време и кај нас. На тој начин, учењето го опфаќа целиот живот на поединецот, но го опфаќа и целокупното општество со неговите образовни, социокултурни и економски компоненти.

Постојат повеќе причини врзани за глобализацијата, демографските трендови, економските, социјалните и културните потреби кои укажуваат на неопходноста на сеопфатни активности на полето на перманентното образование кои треба да се инкорпорираат и во институционални рамки во образовните системи.

Еден сегмент од перманентното образование кое во последниве децении е актуелна практика и се применува во развиените земји претставува учењето во трето доба. Образовните програми на едукацијата за оваа популација имаат за цел да соодветствуваат на психолошките и физиолошките карактеристики на оваа возраст. Од областите кои се податливи за изучување е и музиката која најчесто се реализира преку базичните форми на музичкото изразување; свирење музички

инструменти и пеење. Поради придобивките од занимавањето со музичката уметност овој вид едукација во некои земји се воведени посебни оддели во рамките на високообразовните музички, како и педагошките институции.

Имајќи ги предвид овие факти се одредивме да прикажеме модели за изучување на клавишни инструменти во трето доба кои би можеле да бидат применети во формите на образование кај нас.

1. Значењето на едукацијата во трето доба во светот

Едукацијата во трето доба има историско значење во општественото живеење.

Вилијам А. Садлер (William A. Sadler), директор на Центарот за истражување за лидерство во трето доба (Center for Third Age Leadership) ја развива рамката „Четири возрасти“ за да ја објасни едукацијата во однос на возраста:

- прво доба (возраст): период на израснување - подготовка;
- второ доба (возраст): период на самоетаблирање – постигнување;

– 216 –

EDUCATION BETWEEN TRADITION AND MODERNITY

- трето доба (возраст): период за промена на правец – исполнување;
- четврто доба (возраст): период на интеграција – комплетирање.

Тој го рекатегоризира третото доба од животниот циклус. Овој период, кој најчесто се наведува како време за пензионирање, сега се толкува како време за исполнување. На тој начин возраста меѓу 60 и 70-80 години добива други димензии како резултат на редесфинирањето на поимот пензионирање. Според истражувањето на Садлер, трето доба претставува нова можност во животниот правец. Оваа констатација има големо значење за индивидуалците, за општеството, како и за доживотното образование.

Според светските научни студии двете, најтипични карактеристики на поединците кои продолжуваат со образовните активности во трето доба се високиот економски статус и широкиот образовен бекграунд, од кои речиси 80% се со високо образование (Вупит, Seaman 1993). Во новиот милениум животниот век на популацијата е подолг и поздрав, поради што голем дел од повозрасната генерација покажува интерес за самоостварување на оваа возраст.

Мотивацијата за запишување во образовните програми за трето доба се различни во однос на претходните возрасни години каде што едукацијата е примарна за подготовка на поединците за општеството како работна сила. Со зголемено слободно време, пари и подобро здравје од претходните генерации, денес пензионерите од развиените земји продолжуваат со едукацијата од повеќе причини. Со пензионирањето им се овозможува на поединците да се посветат на работи за што во текот на работниот век не можеле поради недостиг од време, можности или културни фактори. Истражувањата ги наведуваат следниве мотивации за образование во трето доба:

- желба за возвраќање на заедницата – половина од возрасните од 50 до 70 години се заинтересирани за работа со која би ја подобрила заедницата (Craiglow 2009);
- когнитивен интерес - според истражувањата една од највлијателните мотивации (Ahjin & Sharan 2004);
- грижа за деменција (Elderhostel 2007);
- социјализација;
- настани кои го менуваат животот (принудно пензионирање, губење на партнерот итн.);
- желба за самостојност во текот на староста.

Една од првите организации за едукација во трето доба е Институтот за пензионирани професионалци основан во 1962 година во САД. Институционализацијата на овој концепт на образование датира уште од 1972 со формирањето на Универзитетот „Troisieme“ во Тулуз (L'Universite du Troisieme).

Трето доба во развиените земји претставува значајна економска сила поради што многубројни индустрии покажуваат сигнификантен интерес кон неа (60% се консументи на вкупните фармацевтски препарати, а 80% се корисници

– 217 –

ВОСПИТАНИЕТО И ОБРАЗОВАНИЕТО МЕЃУ ТРАДИЦИОНАЛНОТО И СОВРЕМЕНОТО на туристичките патувања). Поради тоа, според Американскиот совет за едукација (American Council For Education), институциите за високо образование треба проактивно да ја третираат оваа група како клучна за иднината на нацијата.

Музичките активности кои се најзастапени во трето доба се од областа на свирење музички инструменти или komponирање. Тоа се најчесто групни активности кои се реализираат под раководство на стручни лица. Главната стимулација за одредување кон овој вид активност во трето доба се придобивките од занимавање со музиката, особено во помагање за надминување на личните проблеми во таа фаза од животот.

2. Формите на образование за трето доба во Македонија

Имајќи ги предвид амбициите на државата насочени кон европските интеграции, неопходно е да се преземат мерки за развој на соодветна институционална рамка за перманентно образование, во согласност со коресподентната политика на Европската унија и да се дефинира оваа стратегија. Во законот за Високо образование донесен во 2007 г., експлицитно се назначува важноста на доживотното учење и улогата која универзитетите мора да ја преземат на тоа поле.

Ваков чекор е направен во учебната 2010/2011 г. но само за популација на возраст од 35-45 години. Целта на оваа студиска програма е да обезбеди социјализација на пошироката популација и подигнување на опитното образовно ниво. Ваков пример веќе функционира и на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје на кој се запишани 34 студенти.

Во Р. Македонија перманентното образование се реализира и неформално, при различни институции како што се: Центарот за стручно образование и обука, Центарот за образование на возрасни, Бирото за развој на образованието, Домот на просветни работници итн.

Единствена организација за едукација во трето доба е Националната агенција за европски образовни програми и мобилност која во текот на 2008-2009 година работела според програмата Грундвиг.

2.1. Модели за изучување музички инструменти

Врз база на податоци добиени од истражувања за придобивките од занимавањето со музика – пеењето и свирењето музички инструменти – даваме предлог-модели за вклучување во процесот на перманентното образование. Целната група е од трето доба, популација кај која се зголемува слободното време како резултат на заокружување на работниот век.

Со оглед на бенефитите од практикување музика, нашата размисла оди во правец на организирање на музичка настава во и надвор од формалните образовни институции. Активноста може да се организира во вид на независни курсеви на

– 218 –
EDUCATION BETWEEN TRADITION AND MODERNITY
повеќе музички области (свирење инструменти, komponирање, пеење итн.) преку спроведување модели за музичко едуцирање во трето доба.

Се одредивме за изучување клавишни инструменти – конкретно синтесајзери – првенствено поради техничките предности и програми со кои се овозможува брзо совладување на техниката на свирење. Станува збор за инструмент погоден за сите музички жанрови преку продукција и репродукција на различни инструментални бои. Практично со помош на вградените електронски програми и со осредно владеење на инструментот, за релативно брзо време, може да се добие широк спектар на звучни бои и впечатлива професионална изведба. Техничките predispozicii на синтесајзерот овозможуваат и при заедничко музицирање сите инструменти да се озвучат заедно и индивидуалните грешки да останат незабележливи во крајниот звучен впечаток. Тоа е особено важно за оваа популација за која музиката треба да претставува релаксација и во текот на јавниот настап да уживаат во чинот на групното музицирање. Исто така, сево ова придонесува и за зголемување на самодовербата во однос на употребата на современата технологија примената во функција на музичкото изразување. Воедно синтесајзерот е портабилен инструмент кој може да се набави по прифатлива цена и да се користи во различни услови и околности.

Предвидените модели се состојат од три едукативни нивоа во зависност од степенот на музичкото предзнаење: базичен, среден и напреден. Во базичниот би биле регрутирани партиципанти кои никогаш немале допир со инструментот но секогаш сакале да свират, додека според средниот и напредниот модел би бил за оние што свиреле во раната младост. Поради тие причини курсот е предвиден да трае два семестра – првиот за основно запознавање со инструментот, а вториот семестар за подготовка и совладување на предвидената програма за крајниот јавен настап на

целата група.

Изучувањето на синтесајзерот би се одвивало во форма на индивидуална настава во група од 5 до 7 лица. За секоја група во почетокот се предвидува различен репертоар, во зависност од брзината на совладување, додека ансамблово свирење подразбира подготовката на заедничка програма.

Наставата може да се реализира врз принцип на волонтеризам или менторство.

Некои од припадниците на трето доба би можеле да се стават во позиција да го споделат своето време, талент и вештина за да им помогнат на другите во групата.

Едукативната содржина би вклучила и транскрипции на оркестарски дела во кои со комбинирање на различни регистри на инструментите се постигнува впечатлива изведба. Со тоа ќе се стимулира самодовербата и колективната одговорност во чинот на музичкото изразување како многу важни психолошки чинители за конзистентно и доследно спроведување на целокупната активност.

Без оглед на степенот на совладување на инструментот, крајната цел на системската едукација е групното музицирање на сите и задоволството од споделувањето на заедничкото постигнување. Затоа, овие модели имаат повеќекратно значење како за поединецот така и за општеството преку конструктивно исполнување на слободното време, подобрување на психофизичките способности на целната група, зголемување на бројот на едуцирана публика итн.

– 219 –

ВОСПИТАНИЕТО И ОБРАЗОВАНИЕТО МЕЃУ ТРАДИЦИОНАЛНОТО И СОВРЕМЕНОТО

Заклучок

Едукацијата во трето доба треба да овозможи учење во релаксирани околности со пониски трошоци, без проверки на знаењето или достигнување на образовни степени. Овие образовни кооперативи на повозрасни луѓе би требало да се дефинираат како заедници на луѓе кои се соединуваат за да научат еден од друг.

Иако во нашата средина возрасната популација се одликува со поврзаност и пожртвуваност кон семејството, ваквите образовни активности би можеле да претставуваат стимулација за да се иницира менталитетот за исполнување на личните потреби и задоволства. На тој начин, преку повеќе едукативни, креативни и слободни активности, како што е изучувањето музички инструменти, би се овозможило позитивно стареење или активно пензионирање.

– 220 –

EDUCATION BETWEEN TRADITION AND MODERNITY

Користена литература

Ahjin K., & Sharan B. (2004). *Motivation for Learning Among Older Adults in a Learning in Retirement Institute*. *Educational Gerontology*, 30: 441-455. Retrieved from <http://www.bradley.edu/>

Bynum, Louise & Seaman, Michael. (1993). *Motivations of Third – Age Students in Learning - in - Retirement Institutes*. *Continuing Higher Education Review*, v57 n1-2 p12-22 Win Spr. ERIC

Craiglow, J. (2009). *Re-careering Older Adults to Serve Society*. www.acenet.edu

Elderhostel, I. (2007). *Mental Stimulation and Lifelong Learning Activities in the 55+ Population*. Retrieved from <http://www.exploritas.org/>

Kerka, S. (1999). *Universities of Third Age: Learning in Retirement*. *Trends and Issues Alert No.2*. Retrieved from <http://www.calpro-online.org/>

Linnehan, M. & Naturale, C. (1998). *The Joy of Learning in Retirement*. *The Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, Vol. 69. Retrieved from <http://www.questia.com/>

Sadler, W. (2004). *Growing through the Third adge and Redefining Retirement With Life Portfolios and Third Age Careers*. Retrieved from <http://www.thirdadagecenter.com/>

Williamson, A. (2007). *You're never too old to learn!: Third –Age perspectives on lifelong learning*. *International Journal of Lifelong Education*, Vol 16, Issue 3, 173-184__